

Orolig för ett barn

– vad kan jag göra?

Rädda Barnen
Åland

Barn i utsatta situationer behöver trygga sammanhang, med vuxna som uppmärksammar och agerar när något inte står rätt till. Men vad kan du som vuxen göra om du är orolig för att ett barn inte mår bra eller far illa?

Den här vägledningen vänder sig till dig som träffar barn, men inte i ditt yrke. Du kanske har ett frivilligt uppdrag som ledare för en barngrupp eller träffar barn där du bor? Med vägledningen vill vi öka möjligheten för att du, nästa gång du känner oro för ett barn, ska känna dig trygg i vad du kan göra för att hjälpa barnet.

Vårt viktigaste budskap är att du alltid skall ta oro för barn på allvar. Det kan betyda att du pratar med barnet, barnets föräldrar eller vårdnadshavare. Men det kan också innebära att du behöver hjälpa barnet genom att kontakta socialkansliet i barnets hemkommun och göra en barnskyddsanmälan.

© Rädda Barnen 2016
Formgivning: Rädda Barnen
Foto: Oskar Kullander

I den här foldern hittar du information och kontaktuppgifter som gäller för Åland. Texten i foldern har anpassats av Rädda Barnen på Åland efter Rädda Barnen Sveriges original.

Barnskyddet är en del av kommunernas socialvård. Barnskyddets uppgift är att främja barnets utveckling och välfärd. Barnskyddet skall stöda föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som tar hand om barnet i fostran av och omsorgen om barnet. I barnskyddets arbete kommer barnets bästa i första hand.

När far ett barn illa?

Barn far illa när deras sociala, känslomässiga och fysiska behov inte tas hand om av deras föräldrar eller vårdnadshavare. När ett barn skadar sig själv eller andra, är det också ett tecken på att barnet inte mår bra och behöver stöd från en vuxen.

Eftersom barn är beroende av oss vuxna och inte alltid uttrycker sig på ett sätt som vi vuxna förstår, riskerar deras utsatthet att hamna i skymundan. Därför är det viktigt att du som vuxen i barns närhet vågar se och agerar om du misstänker att ett barn far illa.

Tecken på att ett barn far illa

Barn uttrycker sin utsatthet på olika sätt beroende på hur gamla de är och på hur deras liv ser ut. Det är inte lätt för yngre barn eller barn som varit med om något svårt att sätta ord på vad som hänt. Därför är det bra att du som vuxen känner till hur barn som inte mår bra och som far illa kan reagera.

Här är några vanliga tecken:

- Barnets beteende förändras på ett negativt sätt.
- Barnet drar sig undan.
- Barnet har svårt att lita på andra.
- Barnet provocerar andra.
- Barnet skadar sig själv eller andra.
- Barnet gör sönder saker.
- Barnet/tonåringen missbrukar alkohol eller droger.

Fysiska tecken på att ett barn far illa:

- Barnet har blåmärken och rodnader på kroppen.
- Barnet är smutsigt.
- Barnet har inte lämplig klädsel för årstiden.
- Barnet har kroppsliga besvär, som huvudvärk och magont.
- Barnet är trött och hängigt.

Du kan läsa mer om oro för barn och tecken på att barn far illa på > raddabarnen.ax/vad-gor-vi/barnskydd/oro-barn.

Vad kan du göra?

När barn som far illa inte får hjälp, kan det innebära ett stort lidande för barnet under en lång tid. Agera därför alltid om du tror att ett barn far illa.

Några tips när du pratar med ett barn som du är orolig för:

- Berätta att du finns som stöd om barnet vill prata.
- Låt barnet prata i egen takt.
- Var så tillåtande som möjligt. Barnet behöver få reagera, både i ord och handling.
- Ställ öppna frågor som inte kan besvaras med bara ”ja” eller ”nej”.
- Försök att normalisera barnets tankar och känslor genom att bekräfta för barnet att det är okej att känna och reagera på olika sätt.
- Försök hjälpa barnet att sätta ord på sina tankar om du märker att barnet vill säga något men har svårt att få fram det.

Det är inte lätt att berätta om svåra saker, så förvänta dig inte något svar från barnet första gången du frågar. Men var inte rädd för att bli tjugig. Visa att du bryr dig och att du finns där när barnet är redo att prata.

Är du orolig för ett barn, bör du i regel prata med

barnets förälder eller vårdnadshavare. Men det finns situationer då det inte är lämpligt. Två sådana tillfällen är om barnet berättar eller du misstänker att barnet blir slaget eller utsatt för övergrepp hemma.

När ska du anmäla din oro?

Lärare, vårdpersonal eller andra som träffar barn i sitt yrke eller i ett förtroendeuppdrag är enligt lag skyldiga att anmäla oro för ett barn till barnskyddet. Du som träffar barn, i ett frivilliguppdrag eller på din fritid, har inte den juridiska skyldigheten. Men, alla vuxna bör känna ansvar för barn i sin närhet.

Om du misstänker eller vet att ett barn far illa bör du alltid kontakta socialkansliet i barnets hemkommun.

Om du inte vet var barnet bor kan du kontakta kommunen där barnet vistas.

Det räcker med att du fått se eller hör något som tyder på att ett barn far illa för att du ska göra en barnskyddsanmälan – du behöver alltså inte veta säkert. Då barnskyddet tagit emot din anmälan är deras uppgift att reda ut barnets situation och vilka insatser som behövs för att ge barnet rätt stöd.

Hur går en barnskyddsanmälan till?

Att anmäla sin oro är en medmänsklig handling för att ett barn ska få det bättre. Ändå drar sig många vuxna för att göra en anmälan – man kanske inte är helt säker på sin känsla eller känner en olust inför att stå till svars för den oro man förmedlat. Det är inte konstigt att känna så.

Men, för att barn ska få det stöd som de behöver, är det viktigt att inte låta olusten stå i vägen för att göra en anmälan. Om du är tveksam, ring barnskyddet och berätta varför du är orolig och be om råd utan att nämna barnets namn. Om du talar om vad barnet heter är socialvårdens personal skyldiga att se ditt samtal som en anmälan.

Du kan också göra anmälan anonymt, utan att säga ditt namn. Men du kan underlätta arbetet och barnets möjlighet att få rätt stöd genom att stå upp för din oro.

En barnskyddsanmälan kan göras både muntligt och skriftligt. Om du väljer att ringa är det enklast att kontakta växeln i barnets hemkommun och be att få prata med barnskyddet.

Du kan också göra ett personligt besök på socialkansliet eller skicka in ett brev eller en blankett. Beskriv vilket barn det gäller, varför du känner oro, om du talat med barnet eller föräldrarna och ge dina kontaktuppgifter.

En skriftlig anmälan kan formuleras fritt, men en blankett kan vara till stöd. En blankett för barnskyddsanmälan hittar du på [landskapsregeringens hemsida \[regeringen.ax/halsa-omsorg/barn-unga/barnskydd\]\(https://www.landskapsregeringen.ax/halsa-omsorg/barn-unga/barnskydd\)](https://www.landskapsregeringen.ax/halsa-omsorg/barn-unga/barnskydd).

Om du är akut orolig för ett barn kan du vända sig till polisen (telefon 018 527 100 eller 112) eller barn- och ungdomshemmet Tallbacken (telefon 018 531 305) som vid behov kontaktar barnskyddsjouren som finns tillgänglig för dem dygnet runt.

Vad kan barnskyddet göra?

När en anmälan kommer in och barnet bedöms ha behov av barnskydd erbjuds barnet och dess familj i första hand stöd och råd, till exempel:

- Stödperson eller stödfamilj till barnet.
- Ekonomiskt eller annat stöd till bland annat barnets skolgång eller hobbyverksamhet.
- Terapi för barnets rehabilitering.
- Familjearbete (stöd i hemmet).

Ibland, om barnets behov av barnskydd är brådskande eller socialarbetaren i sin utredning kommer fram till att råd- och stödinsatser inte är tillräckliga för att hjälpa barnet, kan barnskyddet gå vidare med insatser utan vårdnadshavares samtycke. Det sker bara om oron för barnets situation är stor och man inte ser några andra möjligheter, exempelvis om föräldrar/vårdnadshavare eller barnet själv vägrar annan insats.

Misstänker du brott mot barn?

Misstänker du att ett brott begåtts mot ett barn ska du alltid kontakta polisen. Misstanke om sexuellt övergrepp och misshandel är sådana situationer. För att hjälpa ett barn och ge barnet bästa möjliga skydd ska en anmälan till polisen alltid också följas av en barnskyddsanmälan.

Är du med i en förening eller verksamhet för barn?

I alla verksamheter för barn bör det finnas en rutin för hur de vuxna ska agera vid oro för ett barn i gruppen. Om alla vet vad som gäller, ökar möjligheterna till att barn får rätt stöd.

Här är några tips för att skapa en rutin:

- Utgå från samma lagstiftning som gäller yrkesutövare. Den säger att misstanke om att ett barn får illa ska anmälas till till barnskyddet.
- Bestäm hur det ska gå till när ni inom föreningen gör en barnskyddsanmälan. Ett råd är att den som känner oro alltid får stöd av en annan vuxen vid anmälan, till exempel verksamhetsledaren eller ordföranden i föreningen. Det här är särskilt viktigt då det gäller unga ledare.
- Informera alla som är aktiva i verksamheten om er rutin och till vem man vänder sig vid oro för ett barn.
- Ha aktuella telefonnummer till socialkanslierna och polisen nära till hands i verksamheten. Kontaktuppgifter finns på kommunernas hemsidor.
- Vid oro för ett barn, utgå ifrån en checklista, exempelvis den på nästa sida.

Checklista vid oro för ett barn

- Vad är det som gör att jag/vi misstänker att ett barn far illa? Skriv ner vad du sett och hört! Det hjälper dig att beskriva din oro.
- Har jag/vi pratat med barnet, barnets föräldrar eller vårdnadshavare och informerat dem om vår oro?
- Ska barnskyddet rådfrågas innan anmälan görs?
- Ska vi ringa in eller göra en skriftlig anmälan? Om det brådskar bör man ringa först. Följ sen upp med en skriftlig anmälan.
- Misstänks brott? Misstanke om misshandel och sexuella övergrepp, ska anmälas både till barnskyddet och polisen.

Vi på Rädda Barnen kommer gärna till er förening eller verksamhet och pratar om oro för barn. Läs mer på raddabarnen.ax/vad-gor-vi/barnskydd/utbildningar.

Utvärdera agerandet efter oro för ett barn

- Hur gick det för barnet? Har min/vår oro släppt? Om din oro inte minskar eller du ser nya tecken på att barnet far illa ska du göra en ny anmälan. Barnskyddet har tystnadsplikt och kan inte berätta för dig om barnets situation, men du kan hjälpa dem att stöda barnet genom att påtala de brister du ser.
- Har den som gjort anmälan fått det stöde den behöver?
- Är det något vi behöver ändra på i vår rutin?

Glöm inte att informera om er rutin!

Glöm inte att informera om er rutin till engagerade i föreningen/verksamheten – exempelvis medlemmar, föräldrar och andra vårdnadshavare.

Andra som kan hjälpa

På raddabarnen.ax/vad-gor-vi/barnskydd/oro-barn hittar du information om myndigheter och organisationer med stor kunskap om områden som rör utsatta barn.

Rädda Barnen kämpar för barns rättigheter.
Vi väcker opinion och stöder barn i utsatta
situationer – på Åland och i världen.

Rädda Barnen
Åland

Rädda Barnen på Åland
Norragatan 13

22100 Mariehamn, Finland

Telefon: 018 14394

Mail: info@raddabarnen.ax